

A Kallivoda-Koltay erdészgenerációk

Apák és fiak

Az Országos Erdészeti Egyesület honlapjának Erdész Pantheon rovatában megtalálható Kallivoda Andor is, aki 1890-ben Selmecbányán, a M. Kir. Bányászati és Erdészeti Akadémián vette át erdőmérnöki oklevelét. Ki volt ő, és mi indította az erdész szakma iránti elköteleződését? Meddig és hová nyúltak a gyökerek, meddig nyúlnak a faágak? Szerencsére Kallivoda Andor kézírásos, *Emlékezünk a régiekről* című családi krónikája megőrizte a választ. Az 1770-es évektől napjainkig visszavezethető erdészgenerációk sora kapcsolja össze az apákat és fiúkat.

Kallivoda Andor erdőmérnök, Magyar Állami főerdőtanácsos, kecskeméti erdőigazgató, a magyar erdőtelepítési iskola elismert tagja. Újszászon született 1866. augusztus 21-én, az OEE alapításának évében.

Felmenői között többnemzedéknyi erdész, vadász található. Apai dédapja Kallivoda Kelemen a nyitraújlaki gr. Forgách uradalom erdőmestere, akinek ősi erdész családból származó szülei Cseh-Sziléziából vándoroltak be Felső-Magyarországra az 1770-es években. Apai nagyapja Kallivoda János a gr. Széchenyi-uradalom 12 254 holdas Baki Erdőbirtokának erdőmestere. A feljegyzések szerint a grófi birtokon az alábbi újításokat vezette be: „Az erdőgazdaság irányítása az uradalomban választassék külön a mezőgazdaságtól. Az erdőgazdaság irányítója legyen önálló és egyenrangú a mezőgazdaság vezetőjével. Az erdőgazdaság vezetője, úri mivoltának kidomborítására, legyen jogosult négylovas fogat használatára. Különösen veszélyes szolgáltatásban legyen jogosult egy huszárszakasz rendelkezésére bocsátására. Mindig 8–15 fiatalember legyen gyakorlaton, akik erdőgazdákká képeztessenek ki az előkelő uradalmi pozíciók betöltésére.”

Édesapja Kallivoda Eduárd az Újszászi br. Orczy-birtok uradalmi kasznára és fővadásza, és egyben neves lótenyésztő is volt. Tagja a kir. Magyar Természettudományi Társulatnak.

Kallivoda Andor gyermekéveit Újszászon tölti, ahol az Orczy-birtokon gyakorta játszik a báró gyermekeivel. Fiatalkori tanulmányait Újszászon, Szolnokon majd Besztercebányán folytatja, ahol 1884-ben érettségizik. Isko-

Kallivoda Andor – Államvizsga fotó 1890. november

laéveiről megjegyzi, hogy nem volt valami híres tanuló. A természettel foglalkozó tárgyakat szerette, de a számtant és a mértant kevésbé. A nyelvekhez volt tehetsége, de a grammatikát és a szó szerinti magolást gyűlölte. Magyarul, németül és tótul beszélt. A kötelező vasárnapi istentiszteletek helyett gyakran bogárgyűjtő túrákon vett részt néhány azonos érdeklődésű társával. Saját elmondása szerint ezek a

túrák voltak diákéveinek legszebb emlékei.

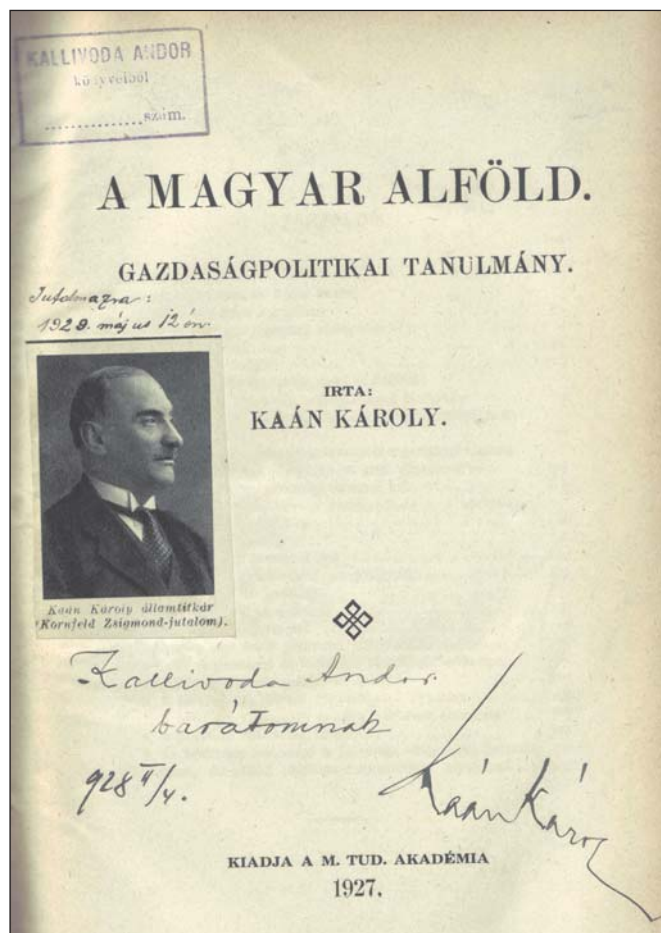
A családi háttér és egyéni érdeklődési köre révén nem volt kérdéses az erdészeti ismeretek magasabb szintű elsajátításának igénye. Ezért beiratkozik a Selmeci Akadémiára, ahol Erdőmérnöki oklevelet szerez 1890-ben. Itt köt élethosszig tartó barátságot évfolyamtársával Kaán Károlyval, akivel a későbbiek során együtt küzdenek az Alföld fásításának eszméjéért és következetes megvalósításáért.

Első munkahelye a Bars vármegyei Aranyosmarót, ahol megismerkedik későbbi feleségével *Altdorffer Olgával*. Ezután a Somogy vármegyei Nagyatádra kerül. Itt születik meg első leánygyermek. 1896-ban a Bács-Bodrog vármegyei Szabadkán alkalmazzák erdőmesteri beosztásba. Itt jegyzi fel 1913. május 11-én a Családi Krónika első lapját „*Emlékezünk a régiekről*” címmel.

A krónika részben családi eseményeket rögzít, de nagy teret szentel a szakmai tapasztalatoknak is. Szabadkán írja meg *Borovszky Samu* akadémikus felkérésére a *Bács-Bodrog Vármegye Erdőgazdasága* című művét. Ebben részletesen kifejti az erdőségekben szegény területek fásításának gazdasági és társadalmi szükségességét, mivel a vármegye területének csak 3,7%-a erdőterület, és ez is zömében a Duna és Tisza menti árterekre terjed ki.

OEE közgyűlés Budapesti székház, 1931. december (Kallivoda Andor 2. sor balról a 3.)

Kaán Károly dedikálva küldte könyvét Kallivoda Andornak.

Ugyancsak itt születik meg Teodorovits Ferenc, Kiss Ferenc és Kallivoda Andor közös munkájuként *A királyhalmi m. kir. erdőéri szakiskola és külső erdészeti kísérleti állomás tanulmányi erdejének, valamint Szabadka és Szeged sz. kir. városok erdőbirtokának leírása* című munkájuk.

1915–1919 között a beszercei erdőigazgatói tisztséget látja el. 1917-ben, mint M. kir. főerdőtanácsos, az OEE beszercei küldötte, Kaán Károly miniszteri tanácsossal, Darányi Ignác, későbbi miniszterrel és az abban az évben OEE alelnökének megválasztott Kálnoki Bedő Alberttel együtt részt vesz azon az éves egyesületi közgyűlésen, ahol az egyik fontos témakör, hová települjön át Selmechányáról az erdészeti felsőoktatás.

1920. május 8-án az impériumváltást követő hűségeskü letételének megtagadása miatt a beszercei erdőigazgatósági állásából elbocsátják, és a román hatóságok kiutasítják. Még ebben az évben Kaán Károly meghívására Budapestre megy, ahol minisztériumi tanácsosi állást kap a Földművelésügyi Minisztériumban. 1921-ben miniszteri tanácsosként Kecskemétre helyezik erdőigazgatói állásba, melyet

1925-ig lát el. Itt a városfásítási program legfőbb irányítója. Megalapítja a Homokkísérleti Állomást, amelynek első vezetője is egyben. Az Alföldfásítási programban tevékeny szervező és irányító munkát végez. Mint nyugalmazott miniszteri tanácsos 1926. július 6–9. között Kecskeméti küldöttként részt vesz az OEE első soproni országos gyűlésén, ahol a szavazatszedő bizottság elnökeként ismereti a választás eredményét. 1930. június 22-én elnöklete alatt ünnepélyesen megalakul a Magyar Mérnök és Építész

Osztálya, melynek első elnökévé választják.

1934. július 23-án, mint választmányi tag és házigazda előadást tart a *Hírös Hét* keretein belül megrendezett kecskeméti OEE vándorgyűlésen, az „Az Alföld fásítása gazdasági szem-

pontból” címen. Az előadásban az Alföld-fásítás fontosságát járja körbe, annak szívós, de sajnos addig aránylag kevés eredménnyel járó küzdelmeire hívja fel a figyelmet, melynek az OEE az egyik élharcosa.

Kiemelte, hogy „...*ha van az országnak ebben a gazdasági világváltsággal is sújtott gazdaságában olyan ágazat, amelynek fejlesztése gazdasági, honvédelmi és egészségügyi szempontokból indokolt, amelynek minél magasabbra való emelése, az annyit hangoztatott tervgazdálkodás keretébe beilleszthető, akkor az erdőgazdaság az! Itt az állami támogatásnak helye van, mert a megtelepítéskor a birtokos áldozatkészségét, önmegtartóztatását az erdőgazdaság meglehetősen igénybe veszi, de azért is, mert éppen az erdőgazdaság az, amelynek mi módon való újzásába az államhatalomnak már több, mint egy félszázad óta a köz érdekében beavatkozik és ezen túl is beavatkozni kényszerül, mivel az ország háború előtti erdőterülete 13 millió kat.h volt a ma megmaradt 12,500 kat.h szemben. Ezt a nemzeti vagyont, nemzeti kincset meg kell őriznünk és gyarapítanunk kell, ami megélhetést is biztosít annyi egzisztencia számára.*”

Kallivoda Andor élete végéig segítette tanácsaival, tapasztalataival kollégáit, akik sokat fáradoztak Alföld-fásítási törekvéseinek továbbvitelében. 1936. január 11-én hunyt el Kecskeméten.

Az erdész hitvallást és munkásságát fia Koltay (Kallivoda) György folytatja,

Végzős erdőmérnök hallgatók „bevetés” előtt, 1923. (Balról – Boross György, Magyar Pál, nem azonosítható, Koltay György, Botvay Károly)

aki 1899. április 7-én Szabadkán született. Középiskoláit a szabadkai és a besztercebányai német nyelvű gimnáziumokban végezi. 1917-ben érettségizik. Érettségi után katonai frontszolgálatot teljesít az Isonzó völgyében 1918. október 22-ig. Leszerelése után jelentkezik a Bánya és Erdőmérnöki Főiskola Erdőmérnöki Karára. 1923-ban jeles eredménnyel végezve, erdőmérnöki oklevelet szerez.

Az egyetemi évek során élethosszig tartó barátságot köt évfolyamtársával Boross György erdőmérnökkel, a rendszerváltás utáni második miniszterelnökünk édesapjával. A szűkebb baráti körnek tagja még Magyar Pál és Botvay Károly is. Friss oklevéllel a zsebében 1923. április 25-én erdészeti szolgálatba lép az Esterházy hercegi hitbizomány Gyulaji Erdőgondnokságán segédmérnökként, ahol egy évig dolgozik. Ezt követően két évet töltött a hitbizomány kismartoni és a kapuvári erdőrendezőségén. Munkája során zalai fenyvesekkel, dombvidéki lápi és ártéri erdőkkel ismerkedik. Erdőrendezési gyakorlati munkáját két év után felcseréli a Bátaszéki Közalapítvány Erdőgondnokság beosztott mérnöki, majd erdőgondnoki tisztevével.

Erre az időre esik korát évtizedekkel megelőző felismerése a gyorsan növő fajok, elsősorban nyárok, fűzek erdőgazdasági jelentőségét illetően. Az általa telepített nyárállományok meggyőzően bizonyítják, hogy távoli, jövőbelátó szemmel már évtizedekkel előbb felismerte a gyors növekedésű fajok erdőgazdasági jelentőségét.

Gyakorlati kísérleteinek tapasztalatairól elsőként 1938-ban a Soproni Nyári Egyetem rendezvényén számol be, ahol szakembertársai némi fenntartással fogadják eredményeit. A későbbiek során azonban beigazolódtak és széles körben elterjedtek a nyárfatermesztéssel és nemesítéssel kapcsolatos eredményei. Erre az időre datálódik a névváltoztatása is. 1940-ben, a kor elvárásainak szellemében és a tudományos életben remélt könnyebb megjelenési lehetőség érdekében magyarosítja nevét Koltayra. A szűkebb család, elsősorban gyermekei a névváltoztatást erősen nehezítik.

1947 tavaszán megbízzák a Bajai, Szekszárdi, Bátaszéki és Szent-Györgypusztai Erdőgondnokságok felügyeletével. 1949-ben az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársaként a gyakorlati munkát felcseréli az életét már sokkal korábban meghatározó ku-

tatói pályára. 1954-ben az erdőművelési osztály vezetésével bízzák meg. Munkája során a nyárfakérdés lényegét négy alapvető szempontban határozza meg: „*Hazai viszonyok között a nyárfa a leggyorsabban növő faj. A fahiányt csak ezzel a fával lehet kezelni. Hazánkban a fenyőfélékből van a legna-*

demérem ezüst fokozatával ismerik el kiemelkedő munkásságát. 1953-ban jelenik meg *A nyárfa* című könyve, amelyért 1954-ben a Kossuth-díj bronz fokozatával tüntetik ki. Tudományos eredményeinek köszönhetően 1956-ban Magyarországon rendezik meg a nemzetközi nyárfakongresszust. Elő-

id. Koltay András az 1971-es Vadászati Világkiállításon külföldi vendégekkel (balról a 2.)

gyobb hiány, amit nyárral lehet helyettesíteni. A nyárok legeredményesebben ott telepíthetők, ahol a mezőgazdasági termelés, az árvizek miatt bizonytalan.”

1949–1950 között meghirdették az országfásítási programot. Előadásai-ban, cikkeiben a nemesnyár betegségeinek ellenálló, gondosan szelektált szaporítóanyag bevezetését szorgalmazza. Ehhez a korábbi gyakorlati munkássága majd kutatómunkája során saját maga szelektálta törzseket alkalmaz.

1952-ben nyárfakutatásainak eredményeiből megírt értekezésével kandidátusi címet szerez, majd ugyanebben az évben a Magyar Népköztársasági Ér-

adását betegsége miatt kutatótársa Kopeckzy Ferenc olvassa fel.

1957. március 31-én nyugdíjba vonul. Élete végéig ebben a minőségében is fáradhatatlanul dolgozik. Örök hitvallása a magyar erdőgazdálkodás és a tudományos erdészeti kutatás szolgálata. 1961. október 29-én hunyt el Budapesten.

Koltay György fia, id. Koltay András (1928–1978) mezőgazdász, vadbiológus, nem folytatja apja és nagyapja erdészeti hivatását. Szíve a vadászathoz húz. Az Országos Trófeabíráló Bizottság munkatársaként, vadászati ismeretei mellett francia és német nyelvtudásának köszönhetően kiemelkedő szerepe van az 1971-es Budapesti Vadászati Világkiállítás szervezésében, lebonyolításában. Ezt követően, korai haláláig a Vadbiológiai Állomás kutatójaként tevékenykedik.

A természet és erdő szeretete tovább él az utódokban, Kallivoda Andor dédunokája ifj. Koltay András erdészeti növényvédelmi szakmérnöként 1984 óta az ERTI Erdővédelmi Osztályának kutatójaként dolgozik. Munkájával a hazai erdők egészségi állapotának megismérésén és javításán fáradozik.

**Dánfy László Andor,
dr. Koltay András**

Koltay György, feleségével Szily Rózsával